

CERTIFICATIESCHEMA VOOR DIERLIJKE PRODUCTEN

Criteria voor Runderen (vleesvee) met normen voor Milieukeur

Datum van ingang:	1 februari 2012
Herziening per:	1 februari 2013
Vastgesteld door:	SMK
Code:	AP&V.2-DP.13
Volgnummer:	MK.3

Aanvullend besluit: de specifieke eisen voor Milieukeur runderen (vleesvee) zijn op 25 januari 2012 door het College van Deskundigen agro/food verlengd vastgesteld voor publicatie met een geldigheid tot 1 februari 2013.

Publicatie van dit schema onder voorbehoud van tussentijdse wijzigingen. Het meest recente certificatieschema en eventuele 'aanvullende besluiten' staan gepubliceerd op www.smk.nl. Het woordmerk en het beeldmerk (logo) Milieukeur zijn wettelijk beschermd en gedeponneerd bij het Benelux Merkenbureau onder nummer 0516647. Bij onterecht gebruik van het woordmerk of het beeldmerk worden sancties opgelegd.

Inhoudsopgave

1. Algemeen

5

2. Specifieke eisen voor Europese varkenshouderij

- 2.1 Aanmelding, bedrijfsuitbreiding, calamiteiten en uitvoering audits
- 2.2 Verplichte eisen (aanvullend op Europese richtlijnen)
- 2.3 Milieu in en om het bedrijf - keuzemeetlat
- 2.4 Voeders - keuzemeetlat
- 2.5 Dierenwelzijn en -gezondheid - keuzemeetlat
- Bijlage Ammoniakemissie
- Bijlage Berekningen

3. Specifieke eisen voor viskweek

- 3.1 Aanmelding, bedrijfsuitbreiding, calamiteiten
- 3.2 Algemene verplichte eisen
- 3.3 Milieu in en om het bedrijf
- 3.4 Dierenwelzijn en -gezondheid
- Bijlage Protocol Gebruik Diergeneesmiddelen volgens de "Gedragscode voor viskwekers in Nederland"

4. Specifieke eisen voor ei (leghennen)

- 4.1 Aanmelding, bedrijfsuitbreiding en uitvoering audits
- 4.2 Verplichte basiseisen voor leghennen
- 4.3 Keuzemaatregelen milieu leghennen
- 4.4 Keuzemaatregelen voer leghennen
- 4.5 Keuzemaatregelen dierwelzijn en diergezondheid leghennen
- 4.6 Keuzemaatregelen werkomstandigheden leghennen
- Bijlage Milieu
- Bijlage Voeders

5. Specifieke eisen voor runderen (vleesvee)

6-30

- 5.0 Criteria Deelname
- 5.1 Criteria Milieu runderen (vleesvee)
- 5.2 Criteria Diergezondheid runderen(vleesvee)
- 5.3 Criteria Dierwelzijn runderen (vleesvee)

6. Specifieke eisen voor vleeskuikens

- 6.1 Verplichte basiseisen voor vleeskuikens
- 6.2 Keuzemaatregelen milieu vleeskuikens
- 6.3 Keuzemaatregelen voer vleeskuikens
- 6.4 Keuzemaatregelen dierwelzijn vleeskuikens
- 6.5 Keuzemaatregelen werkomstandigheden vleeskuikens
- Bijlage Milieu
- Bijlage Voeders
- Bijlage Welfare Quality

ALGEMENE EISEN

Nr.	Eis	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
0.0	<ul style="list-style-type: none">- Iedere certificaathouder en / of deelnemer moet aan de algemene eisen (Algemene Eisen bij Milieukeur en Barometercertificatieschema's) voldoen- Deze Algemene Eisen bij Milieukeur en Barometercertificatieschema's staan apart vermeld bij elke productgroep en / of dienst.	<ul style="list-style-type: none">- Vigerende versie op website SMK bij productgroep en / of dienst.	Major

Specifieke eisen voor runderen (vleesvee)

Criteria Deelname runderen (vleesvee)

Algemene opmerkingen:

- Dit schema is opgesteld ten behoeve van het certificeren van vleesvee dat vanaf een leeftijd van 14 dagen tot en met afmesten wordt gehouden in overeenstemming met de criteria. Dit schema kan niet worden toegepast op uitstootmelkkoeien uit de melkveehouderij, of kalveren in de vleeskalverhouderij.
- Criteria voor transport en slachten zijn opgenomen in de criteria voor Milieukeur Be- en verwerkte producten. De desbetreffende ketenschakels moeten voor de genoemde criteria worden geaudit.

Norm voor Milieukeur runderen (vleesvee):

Verplichte eisen: Er moet voldaan worden aan alle relevante verplichte eisen. Daarnaast moet ook een minimaal aantal punten per thema worden behaald voor de keuze eisen:

Minimaal aantal keuze punten per thema:

- Milieu: verplichte eisen + 10 punten vanuit de keuzemaatregelen
- Diergezondheid: verplichte eisen + 3 punten vanuit de keuzemaatregelen
- Dierwelzijn: verplichte eisen + 3 punten vanuit de keuzemaatregelen

Criteria Milieu runderen (vleesvee)

Nr	Aspect	Eis milieu	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
	Voer				
1.1	Ruwvoer	Voor de ruwvoerbehoefte op eigen bedrijf wordt gebruik gemaakt van eigen productie of regionale productie van grondstoffen. Met regionale productie wordt bedoeld: productie van ruwvoer in een straal van maximaal 50km rondom het bedrijf.	Keuze 1 punt	Administratieve controle.	
1.2	Krachtvoer	<p>Minimaal 10% van de grondstoffen in het krachtvoer is duurzamer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - fysiek aanwezig in het krachtvoer - via groen stroomprincipe bij voerleverancier - via book&claim systeem <p>Bij fysieke aanwezigheid in het mengvoer wordt het aantal punten verdubbeld.</p> <p>Hieraan kan invulling worden gegeven door grondstoffen die aantoonbaar duurzaam zijn geteeld (EKO, Milieukeur, Fairtrade, RSPO, Proterra, Grunpass, RTRS, of aantoonbaar deelnemer SOYPSI) of erkend gelijkwaardig.</p> <p>Krachtvoer voldoet aan de volgende eisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - meer dan 900 VEM/kg droge stof - structuur van 0,3 of minder, <p>Alle overige voeders worden tot de ruwvoerders gerekend. Voorbeelden zijn gras en kuilgras.</p>	<p>Keuze 1 punt</p> <p>Bij 40% 2 punten,</p> <p>bij 100% 3 punten.</p>	Administratieve controle.	
1.3	Krachtvoer	Het bedrijf koopt geen krachtvoer aan. Gewassen die worden geteeld op het eigen bedrijf worden gebruikt om in de krachtvoerbehoefte van de eigen runderen te voorzien.	Keuze 1 punt	<p>Administratieve controle van herkomst krachtvoer; visuele controle aanwezige voer.</p> <p>Toelichting: Bij de aanvoer van krachtvoer zorgen de transportbrandstoffen voor een flink deel van de milieubelasting.</p>	

Nr	Aspect	Eis milieu	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
1.4	Krachtvoer	Minimaal 50% van het krachtvoergebruik bestaat uit natte bijproducten.	Keuze 1 punt	Administratieve controle ten aanzien van het gebruik van natte bijproducten; visuele controle aanwezige voer. Toelichting: Het bijvoeren van natte bijproducten vermindert krachtvoergebruik en zorgt daarom voor een lagere milieubelasting. Het gaat om: perspulp, bierbostel, aardappel-stoomschillen/-snippers/-persvezels en maisgluten en ander door SMK erkende natte bijproducten.	
	Mest				
1.5	Stikstof	Het bedrijf gebruikt ten behoeve van de graslandproductie tenminste 10 kg N minder per jaar dan de wettelijke gebruiksnorm voor kunstmest N-gift/ha (inclusief derogatie).	Verplicht	Administratieve controle op basis van mineralenboekhouding.	Major
1.6	Stikstof	Het bedrijf heeft een lagere kunstmest N-gift/ha voor graslandproductie dan de wettelijke gebruiksnorm: ☐ 40 kg N minder per jaar dan maximum ☐ 60 kg N minder per jaar dan maximum ☐ 80 kg N minder per jaar dan maximum	Keuze 1 punt 2 punten 3 punten	Administratieve controle op basis van mineralenboekhouding.	
1.7	Fosfaat	De totale bedrijfsbalans voor fosfaat is negatief, en bedraagt tenminste 5 kg onder de aanwendingsnorm.	Verplicht	Administratieve controle op basis van mineralenboekhouding.	Major
1.8	Fosfaat	Het bedrijf heeft een fosfaatbemesting onder de aanwendingsnorm voor dat specifieke jaar: minimaal 10 kg onder de aanwendingsnorm	Keuze 1 punt	Administratieve controle op basis van mineralenboekhouding.	
1.9	Mestopslag	Het bedrijf heeft een mestopslagcapaciteit van tenminste 8 maanden.	Keuze 1 punt	Administratieve controle op basis van bouwtekeningen.	
1.10	Bodemonderzoek & bemestingsplan	Van ieder perceel is maximaal 4 jaar geleden het fosfaat en N-leverend vermogen onderzocht. Op basis hiervan is een actueel bemestingsplan opgesteld dat voldoet aan de eisen van EL&I voor derogatie.	Verplicht	Administratieve controle van het analyse rapport en het actuele bemestingsplan. Noteer data van de rapporten.	Minor
1.11	Mineralenboekhouding	De veehouder houdt een mineralenboekhouding bij, welke inzicht geeft in de aan- en afvoer van N en P, en de overschotten per ha.	Verplicht	Administratieve controle op basis van mineralenboekhouding.	Major

Nr	Aspect	Eis milieu	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
1.12	Bemesting langs slootkanten	Het bedrijf gebruikt precisieapparatuur voor bemesting langs slootkanten (injecteur, kantstrooivoorziening)	Verplicht	Visuele controle van de aanwezigheid van de precisieapparatuur op het bedrijf. Bij e uitbesteding van bemesten vindt administratieve controle plaats op basis van facturen en/of verklaring van de loonwerker.	
1.13	Ruwvoer (Samenwerking nevenbedrijven)	Wanneer ruwvoer elders wordt aangekocht, en er is sprake van een samenwerkingsverband met het desbetreffende bedrijf waarbij de geproduceerde mest wordt afgenomen.	Keuze 1 punt	Administratieve controle van het samenwerkingsverband. Noteer de partners.	
Emissies					
1.14	Weidegang	Zie criteria dierenwelzijn. De weidegang heeft een significante positieve uitwerking op de ammoniakemissiereductie van het bedrijf.	Verplicht		Major
1.15	Methaanemissies	Het bedrijf past één of meerdere technieken toe (bijvoorbeeld een managementmaatregel, rantsoenaanpassing of stalaanpassing), die methaanemissies op het bedrijf aantoonbaar verminderen. De techniek moet worden erkend door het College van Deskundigen van SMK om als keuze maatregel te worden meegeteld.	Keuze 1 punt per toepassing	Controle van de toepassing van de techniek. Administratieve en visuele controle van de erkende methaanuitstoot maatregel op het bedrijf in het voorgaande jaar .	
Energie					
1.16	Natuurlijke daglichtintreding	Zie criteria dierenwelzijn. Het gebruik van natuurlijk daglicht verlaagt het energiegebruik voor kunstverlichting.	Verplicht	Visuele controle of aan de criteria wordt voldaan.	Major
1.17	Schemerschakelaars	In de stal zijn lichtsensoren aanwezig die de verlichting in de dierruimten aan of uitschakelen op basis van de hoeveelheid daglicht. Aan beide zijden van de stal moet een schemerschakelaar aanwezig zijn en indien bij deel van de stal door omgevingsfactoren het daglicht gehinderd is (hoge bomen, ander gebouw, etc), dient een extra sensor te worden aangebracht voor de betreffende afdelingen.	Verplicht	Visuele controle op aanwezigheid van lichtsensoren waarbij de verlichting aangaat als het lichtniveau in een afdeling/stal op basis van daglichttoetreding te laag wordt.	Minor

Nr	Aspect	Eis milieu	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
1.18	Hoofdverlichting	Natrium-/metaalhalidelampen, Inductie-, HFTL- of LED-verlichting worden toegepast als hoofdverlichting.	Keuze 1 punt	Visuele en administratieve controle (bijvoorbeeld facturen van de aanschaf).	
1.19	Energiezuinige klimaatbeheersing	Stalvolume is 40 m ³ per dierplaats. Er is geen mechanische ventilatie aanwezig.	Keuze 1 punt	Administratieve controle van de bouwtekeningen. Visuele controle op het bedrijf.	
1.20	Zelfvoeding	Runderen voeren (ruwvoer) zichzelf. Dieren kunnen zelf in/vanuit stal naar de ruwvoeropslag toe lopen.	Keuze 1 punt	Visuele controle of aan de eis wordt voldaan.	
1.21	Groene stroom	Het bedrijf maakt gebruik van groene stroom, ofwel door het (deels) zelf op te wekken, ofwel door een contract af te sluiten met een groene stroomleverancier.	Verplicht	Administratieve controle van de afspraken met de stroomleverancier c.q. visuele controle van de installatie om eigen stroom op te wekken.	Major
1.22	Windenergie	Er is een windmolen op het bedrijf aanwezig welke tenminste 40% van de elektrische energiebehoefte dekt.	Keuze 2 punten	Visuele en administratieve controle. De elektriciteitsbehoefte wordt vastgesteld door middel van een berekening op basis van de aanwezige elektrische apparatuur en de levercapaciteit van de windmolen	
1.23	Zonne-energie	Op tenminste 20% van het dakoppervlak van de stal(len) worden elementen toegepast voor het opwekken van elektriciteit uit zonlicht met behulp van zonnecellen.	Keuze 2 punten	Visuele en administratieve controle (bijvoorbeeld facturen van de aanschaf).	
	Biodiversiteit				
1.24	Natuurplan	De ondernemer beschikt over een door een deskundige opgesteld bedrijfsspecifiek bedrijfsnatuurplan van maximaal 5 jaar oud.	Keuze 1 punt	Administratieve controle. Noteer de datum van het natuurplan. Als deskundige personen worden adviseurs van de Provinciale landschappen, Landschapsbeheer Nederland, personen met een Hbo-opleiding Larenstein, (Bos- en natuurbeheer of tuin en landschapsinrichting) toegestaan of een andere door SMK erkende deskundige.	
1.25	Natuur	Tenminste 1% van de oppervlakte cultuurgrond wordt niet benut voor de teelt van gewassen, begrazing of bemesting. Tenminste 5% van de oppervlakte cultuurgrond wordt niet benut voor de teelt van gewassen, begrazing of bemesting.	Verplicht Keuze 1 punt	Administratieve en visuele controle.	Major
1.26	Erfbeplanting	De ondernemer beschikt over een door een deskundige opgesteld en uitgevoerd beplantingsplan voor het erf van het bedrijf van maximaal 5 jaar oud.	Verplicht	Administratieve en visuele controle van het beplantingsplan. Noteer de datum van het plan. Als deskundige personen worden adviseurs van de Provinciale landschappen, Landschapsbeheer Nederland, personen met een Hbo-opleiding Larenstein, (Bos- en natuurbeheer of tuin en landschapsinrichting) toegestaan of een andere door SMK erkende deskundige.	Major

Nr	Aspect	Eis milieu	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
1.27	Erfverlichting	De erfverlichting: - wordt ingeschakeld op basis van een bewegingsmelder - heeft geen hooggeplaatste armaturen (max 2,5 m hoogte)	Keuze 1 punt 1 punt	Visuele controle of bewegingsmelder(s) zijn geplaatst. Bepaal de hoogte van de armaturen van de erfverlichting.	
1.28	Deelname onderzoeksprojecten	De veehouder neemt actief deel aan door SMK erkende onderzoeksprojecten voor verbetering van de duurzaamheid op het gebied van milieu in en om het bedrijf.	Keuze 1 punt	Administratieve controle. Noteer aan welke onderzoeksprojecten de veehouder deelneemt en waaruit zijn inbreng bestaat.	
1.29	Zeldzame landbouwhuisdieren (behoud van genetische variatie)	Oorspronkelijke Nederlandse rassen worden gehouden. Hieronder vallen: Fries Hollands Vee, Fries Roodbont Vee, MRV en Brandrode vee, de Lakenvelder, de Witrik en de Groninger Blaarkop.	Keuze 1 punt	Visuele en administratieve controle van de veestapel.	
1.30	Nestkasten	Aan de stal en/of omliggende bomen worden minimaal 5 (nest)kasten voor vleermuizen en/of broedvogels opgehangen. De kasten voor vogels zijn met name gericht op boerenerfsoorten als boerenzwaluw, kerkuil, torenvalk en steenuil.	Verplicht	Visuele controle. Noteer het soort (nest)kasten.	Minor
1.31	Begroeide gevels	De (blinde) gevels van stallen kunnen voor 50% begroeid raken. In het plan van de stal is de beplanting en eventuele klimhulp opgenomen. De beplanting staat tot maximaal 1 meter uit de gevel.	Keuze 1 punt	Visuele controle.	
1.32	Begroeide daken	Platte daken (<30% hellingshoek) worden voor minimaal 25% ingericht als vegetatie dak met sedum of andere geschikte begroeiing.	Keuze 1 punt	Visuele controle.	
1.33	Weidevogelnesten	De ondernemer beschermt weidevogelnesten indien het een weidevogelgebied betreft. Maatregelen betreffen weidevogelnesten registratie, wildredder gebruik bij maaien, mozaïekbeheer en toepassen maaitrappen.	Verplicht	Administratieve controle SAN contract. Visuele controle in het seizoen, waaronder aanwezigheid weidevogelkaarten, aanwezigheid wildredder.	Major
1.34	Maaidatum	Op tenminste 15% van het beschikbare oppervlak grasland wordt de maaidatum uitgesteld tot 15 juni (indien het een weidevogelgebied betreft).	Keuze 1 punt	Administratieve controle SAN contract.	
1.35	Mozaïekbeheer	Op minimaal 10% van de oppervlakte van de percelen vindt mozaïekbeheer plaats (indien het een weidevogelgebied betreft).	Keuze 1 punt	Administratieve controle .	

Nr	Aspect	Eis milieu	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
1.36	Beheersgrond	Inpassing beheersgrond in bedrijf minimaal 10% van het graslandareaal.	Keuze 1 punt	Administratieve controle.	
1.37	Informatiebord	Er is een bord aanwezig langs de openbare weg met informatie over het bedrijf. Denk hierbij aan: type veehouderij, aantallen dieren, bijzonderheden productie, natuur en landschap op en om de boerderij. Ook kan het bord andere informatie over het bedrijf bevatten.	Keuze 1 punt	Visuele controle of er een bord langs de openbare weg staat met de desbetreffende informatie.	
1.38	Transparantie	Het bedrijf heeft een vrij toegankelijk fiets- of wandelpad over het eigen land van tenminste 250 meter.	Keuze 1 punt	Visuele controle.	
1.39	Openstelling bedrijf	Er is een excursieruimte/skybox voor minimaal 15 bezoekers met toiletvoorzieningen. geschikt voor ontvangst en rondleidingen. Of het bedrijf heeft een multifunctionele ruimte van minimaal 50m ² , waar vanuit zicht is op de dieren in de stal. De ruimte is gericht op de verkoop van producten, zorgactiviteiten, kinderopvang, vergaderruimte en/of educatie- en recreatieactiviteiten.	Keuze 1 punt	Visuele controle.	
1.40	Geur	Geurbelasting op aanwonenden (burgers) Bedrijven met V-stacks berekening voor milieuvergunning: * binnen reconstructiegebied 10 - 12 OUE 7 - 10 OUE < 7 OUE * buiten reconstructiegebied: 6 - 7 OUE 5 - 6 OUE < 5 OUE Bedrijven waarvoor minimumafstanden gelden: Afstand vanaf eerste stal of mestopslag: > 100 m > 200 m > 300 m	Keuze 1 punt	Administratieve controle. Op basis van de documenten van de milieuvergunning (informatie V-stacks vergunningen) wordt vastgesteld wat de hoogste geurhinder is die het bedrijf op aanwonenden (burgerwoningen) veroorzaakt. Indien geen geurberekening is uitgevoerd omdat voor de desbetreffende diersoorten geen geuremissienormen zijn vastgesteld, zijn de afstanden tot aanwonenden bepalend om voor puntenwaardering in aanmerking te komen.	

<i>Nr</i>	<i>Aspect</i>	<i>Eis milieu</i>	<i>Norm Milieukeur</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn</i>	<i>Niveau</i>
1.41	Afvoer hemelwater	Inrichting van het erf is zodanig dat schoon en verontreinigd (bijvoorbeeld met mest, urine of perssappen) hemelwater gescheiden van elkaar worden opgevangen en afgevoerd (zogenaamde compartimentering).	Keuze 1 punt	Visuele controle of afvoerputjes aanwezig zijn en gescheiden afvoersystemen voor schoon en verontreinigd hemelwater. Op basis van de ingeleverde tekeningen en documenten wordt getoetst of de opvang en afvoer van hemelwater van erfverharding (waar gereede kans is dat dit verontreinigd is met mest, urine of perssappen) wordt opgevangen en als aparte stroom wordt opgeslagen en afgevoerd (zogenaamde compartimentering).	
1.42	(Grijs) watercircuit	Er is een (grijs) watercircuit in de stal aanwezig voor (her)gebruik van hemel-, grond- of oppervlaktewater voor bijvoorbeeld toiletten en als schoonmaakwater. NB: Het gebruik van dit water als drinkwater voor de dieren is niet verboden, maar de ondernemer is zelf verantwoordelijk dat het aan de juiste kwaliteitseisen voldoet.	Keuze 1 punt	Visuele controle of de fysieke aanwezigheid van een hemelwateropslag of grond- of oppervlaktewaterinstallatie.	
		Minimaal te behalen keuzepunten voor de milieumaatlat zijn: De verplichte onderdelen moeten allemaal worden voldaan.	10 punten	<i>Een Milieukeurhouder dat het minimaal aantal punten niet behaald, heeft geen recht op het voeren van Milieukeur.</i>	Major

Criteria Diergezondheid runderen(vleesvee)

Nr	Aspect	Eis diergezondheid	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
	Algemeen				
2.1	Voer	<p>De dieren dienen de beschikking te hebben over voldoende voer, van goede kwaliteit. Aangekocht voer is GMP+ gecertificeerd of erkend vergelijkbaar. Stampvoeding is niet toegestaan. Dit betekent dat: Min. 60% van het dagrantsoen in droge stof moet bestaan uit ruwvoer, bijvoorbeeld vers gras, maiskuil of kuilgras.</p> <p>Maximaal 40% van het voer in droge stof mag krachtvoer zijn. De volgende voeders worden o.a. tot krachtvoer gerekend: Corn Cob Mix, maïskolvenschroot, perspulp, bierbostel, aardappelvezels, gras- en luzernebrok. Krachtvoer voldoet aan de volgende eisen: - meer dan 900 VEM/kg droge stof - structuur van 0,3 of minder Alle overige voeders worden tot de ruwvoeders gerekend.</p>	Verplicht	<p>De dieren dienen conform de energiebehoefte gevoerd te worden, stampvoeding is niet toegestaan. Noteer voederregime.</p> <p>Administratieve controle op basis van voerberekening door de veehouder of voeradviseur of aan de gestelde criteria wordt voldaan.</p>	Major
2.2	Voer	<p>Ieder rund dient een lichaamsconditiescore boven de 2 te hebben. De conditie van de runderen wordt minstens 2 keer per jaar gescoord en met de dierenarts besproken. Bij een te hoge of te lage score wordt in overleg met de dierenarts gekeken wat hieraan wordt gedaan. De dierenarts vermeldt de bespreking en de resultaten in zijn bezoekverslag.</p>	Keuze 1 punt	<p>Administratieve controle of aan de criteria wordt voldaan. Controleer in de bezoekverslagen van de dierenarts of over het afgelopen jaar de conditiescore minimaal 2 keer (tijdens stalperiode en weideseizoen) is uitgevoerd, wat de resultaten zijn en of zo nodig actie is ondernomen. Noteer opvallende zaken, zoals hoge score, of lage score (<2) en opmerkingen van de dierenarts.</p>	

Nr	Aspect	Eis diergezondheid	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
2.3	Locomotiescore	Minstens 2 keer per jaar wordt de locomotie van 10% van de runderen gescoord en de resultaten worden met de dierenarts besproken die hiervan melding doet in zijn bezoekverslag	Keuze 1 punt	Controleer of de dierenarts locomotiescores in het bezoekverslag heeft opgenomen. Noteer opvallende zaken van het afgelopen kalenderjaar.	
2.4	Gangenscore	Geen koeien met gangenscore hoger dan 4 in de koppel (koeien in de ziekenstal tellen hierbij niet mee).	Verplicht	Controleer of de deskundige/dierenarts de gangenscore in het bezoekverslag heeft meegenomen. Noteer opvallende zaken van het afgelopen kalenderjaar.	Major
2.5	Klauwen	De conditie van de klauwen wordt besproken met de dierenarts en zo nodig wordt een klauwverzorgingsplan opgesteld en uitgevoerd.	Verplicht	Administratieve controle van de bezoekverslagen van de dierenarts op aandacht voor klauwen, noteer wanneer hierover voor het laatst gesproken is en of er een klauwverzorgingsplan is.	Major
Water					
2.6	Drinkwater	Alle runderen moeten permanent toegang hebben tot schoon drinkwater van goede kwaliteit. Bij gebruik van een eigen bron wordt de kwaliteit van het water eens per jaar door een ter zake kundig en erkend laboratorium onderzocht (HOSOWO lab). Voorzorgsmaatregelen zijn nodig om uitval van de drinkwatervoorziening door vorst of droogte te voorkomen. In de weide mag de afstand tot een werkende drinkwatervoorziening nooit verder verder zijn dan 500 m.	Verplicht	Visuele controle dat aan de criteria wordt voldaan. CI noteert of de dieren permanent de beschikking hebben over schoon drinkwater. Indien gebruik gemaakt wordt van bronwater, controleer of het jaarlijks drinkwateronderzoek heeft plaatsgevonden op chemische en bacteriologische waarden en noteer laatste datum wateronderzoek en naam van het lab. Noteer afstand van verste punt van de wei tot aan drinkgelegenheid.	Major
2.7	Drinkwater	De watergift van het drinkwatersysteem is zodanig dat 10% van de kudde op enig moment tegelijkertijd kan drinken.	Keuze 1 punt	Visuele controle dat aan de criteria wordt voldaan. Noteer afstand van verste punt van de wei tot aan drinkgelegenheid.	

Nr	Aspect	Eis diergezondheid	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
2.8	Drinkwater	<p>- Bij toepassing van enkelvoudige sneldrinkers: ≥ 3cm/koe & minimaal 1 drinkbak per 15 melkkoeien. Drinkbakken moeten makkelijk zijn schoon te maken.</p> <p>- Bij toepassing van lange troggen waar meerdere dieren tegelijkertijd kunnen drinken: meer dan 7 cm/koe & minimaal 1 drinkbak per 20 melkkoeien.</p>	Keuze 1 punt	Visuele en administratieve controle dat aan het criterium wordt voldaan.	
2.9	Kalvermelk	<p>De basis van de voeding van kalveren moet bestaan uit moedermelk gedurende minimaal de 1e drie levensmaanden.</p> <p>Kalveren moeten worden bijgevoerd met schoon water en ruwvoer vanaf een leeftijd van 14 dagen.</p> <p>Uitzondering kalveren uit melkveehouderij Er wordt een uitzondering gemaakt voor kalveren uit de melkveehouderij waarvan de dieren in het tweede levensjaar geweid worden. Deze kalveren ontvangen minimaal de eerste 24 uur moedermelk</p>	Verplicht	<p>Administratieve en visuele controle dat aan het criterium wordt voldaan. Noteer voederregime kalveren in eerste 3 maanden.</p> <p>CI noteert voederregime kalveren in eerste 3 maanden en of kalveren vanuit melkveehouderij of vleesveehouderij afkomstig zijn.</p>	Major
2.10		De basis van de voeding van kalveren bestaat minimaal de 1 ^e vijf respectievelijk de 1 ^{ste} zes levensmaanden uit koemelk	Keuze 1 punt 2 punten	Administratieve en visuele controle dat aan het criterium wordt voldaan. Noteer voederregime kalveren in eerste 5 c.q. 6 maanden.	

Nr	Aspect	Eis diergezondheid	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
2.11	Spenen	De kalveren worden gespeend van de koe op een leeftijd van minimaal 3 maanden, waarbij het spenen geleidelijk gebeurt door het kalf steeds meer ruwvoer en drinkwater te geven en door tijdelijk scheiden van koe en kalf met alleen oogcontact. Uitzondering melkveehouderij Kalveren uit de melkveehouderij kunnen ook na maximaal 24 uur worden gespeend. Het kalf blijft een dag bij de moeder.	Verplicht	Administratieve controle en visuele controle.	Major
2.12	Spenen	Idem zie boven, maar minimaal 5 respectievelijk 6 maanden.	Keuze 1 punt 2 punten	Administratieve controle en visuele controle.	
	Medisch				
2.13	Gezondheidsplan	Elk veehouderijbedrijf heeft een samen met de vaste dierenarts opgesteld gezondheids- en welzijnsplan. Hierin worden gezondheids- en verzorgingsactiviteiten voor de hele jaarproductiecyclus beschreven. Dit plan wordt jaarlijks door de veehouder in overleg met zijn vaste dierenarts geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd.	Verplicht	Administratieve controle of er een gezondheidsplan- en welzijnsplan op het bedrijf aanwezig is. De veehouder en de dierenarts dienen het plan, evaluaties en aanpassingen te ondertekenen. CI noteert de laatste 2 evaluatiedata en aanpassingen. Op een bedrijf kunnen zieke dieren aanwezig zijn, er wordt aan dit criterium voldaan als voor deze dieren een behandelplan is opgesteld, dit wordt bij de volgende audit weer getoetst.	Major
2.14	Rapportage	De dierenarts rapporteert in een logboek zijn bevindingen over: – Het optreden van ziekten en pootaandoeningen (soort en ernst van aandoeningen), – Het aantal dieren waarop euthanasie is toegepast, – Het optreden van aantastingen (o.a. klauwbeschadigingen en beschadigingen ten gevolge van hokinventaris), – Bijzonderheden in relatie tot uitval en aandoeningen.	Keuze 1 punt	Administratieve controle van het logboek van de dierenarts op volledigheid en juiste weergave van de punten zoals vermeld onder dit criterium.	

<i>Nr</i>	<i>Aspect</i>	<i>Eis diergezondheid</i>	<i>Norm Milieukeur</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn</i>	<i>Niveau</i>
2.15	Management informatiesysteem	Het veehouderijbedrijf beschikt over een actueel management informatiesysteem voor productie- en gezondheidskengetallen.	Keuze 1 punt	Administratieve controle op aanwezigheid van een management informatiesysteem. Noteer welke productie- en gezondheidskengetallen worden uitgerekend en of dit regelmatig gebeurt (bijvoorbeeld elke vier weken). Controleer of tenminste de kengetallen worden berekend van de in het logboek gerapporteerde bevindingen.	
2.16	Dierenarts	Elk betrokken veehouderijbedrijf moet een contract met een vaste GVP rund dierenarts of dierenartsenpraktijk hebben. Elke stallocatie van het veehouderijbedrijf wordt regelmatig (tenminste elk half jaar) door de vaste dierenarts bezocht voor een klinische inspectie en bedrijfsbegeleiding (op grond van bijvoorbeeld productiegegevens, Ante Mortem en Post Mortem keuringsresultaten).	Verplicht	Administratieve controle of het bedrijf een rundveedierenarts inschakelt. Controleer of er een contract met een GVP rundveedierenarts aanwezig is. CI noteert naam dierenarts en plaats dierenartspraktijk.	Major
2.17	Regelmatig artsen bezoek	Elke stallocatie wordt tenminste elk kwartaal bezocht door de vaste dierenarts.	Keuze 1 punt	Controleer in de administratie de bezoeksrapportages van de dierenarts van de afgelopen 2 jaar en noteer de data van bezoeken van het afgelopen jaar.	
2.18	Arts inschakelen bij ziekte en verwondingen	Bij ernstige ziekte, ernstige verwonding van dieren, verschijnselen van zeer besmettelijke dierziekten, abnormale verlaging van de voeropname en/of sterfte onder de runderen wordt direct de dierenarts ingeschakeld.	Verplicht	Administratieve controle van de bezoekersrapportages van de dierenarts of deze tijdig ingeschakeld is bij zieke en/of gewonde dieren. Controleer aan de hand van de bezoekfrequentie, in relatie tot de voorgeschreven koppelbehandelingen, en evaluatie van het bedrijfsgezondheidsplan of de rundveehouder aan het voorschrift voldoet.	Major
2.19	Euthanasie	Zeer ernstig zieke of gewonde dieren zonder zicht op herstel worden op bedrijf geëuthanaseerd door de dierenarts of voor noodslachting op het bedrijf gedood door de noodslachter.	Verplicht	Administratieve controle aan de hand van bezoeksrapportages en/of het logboek van de dierenarts.	Major
2.20	Gezondheidsstatus bedrijf	Het bedrijf doet mee aan minimaal een van de georganiseerde dierziektebestrijding van de volgende ziektes: IBR, BVD, Salmonella, ParaTBC en/of vaccineert tegen ziektes.	Keuze 1 punt	Controleer of de georganiseerde ziektebestrijding onderdeel uitmaakt van het gezondheidsplan van de rundveehouder. Noteer aan de hand van de bezoeksrapportages van de dierenarts of de dieren zijn ingeënt, tegen welke ziektes en wanneer. Controleer of de vaccinaties conform de overheidsrichtlijnen plaatsvinden. Noteer afwijkingen en de redenen hiervan.	
2.21	Ongediertebestrijding	Ongediertebestrijdingabonnement voor een periode van minimaal 1 jaar.	Keuze 1 punt	Administratieve controle of er een contract met een ongediertebestrijdingsbedrijf is en noteer wanneer deze voor het laatst op het bedrijf is geweest. De bestrijding dient ook operationeel te zijn (visuele zaken zoals rattendozen zijn te controleren)	

<i>Nr</i>	<i>Aspect</i>	<i>Eis diergezondheid</i>	<i>Norm Milieukeur</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn</i>	<i>Niveau</i>
2.22	Insleep beperken	Geen aankoop van vee met lagere gezondheidsstatus voor paratbc, IBR, BVD en Salmonella dan de eigen veestapel.	Keuze 1 punt	Administratieve controle van de actuele gezondheidsstatus van de dieren volgens de GD. Actuele gezondheidsstatussen zijn via de website van de GD op te vragen. Statussen van aangekochte dieren staan afgedrukt op de "Eigen verklaring", die bij de verkoop van een rund moet worden meegegeven.	
2.23	Insleep beperken	Gesloten bedrijfsvoering (geen aanvoer van dieren van andere bedrijven gedurende de laatste 12 maanden).	Keuze 1 punt	Administratieve controle tijdens bedrijfsbezoek (I&R gegevens).	
2.24	Ziekenboeg	Zieke en gewonde runderen moeten worden verwijderd uit de groep en moeten worden behandeld in adequate lokalen (eenlingbox / ziekenbox) met droog en comfortabel strooisel tenzij de dierenarts strooisel om veterinaire redenen afraadt. De ruimte is minstens $0,03 \times$ aantal runderen $\times 10$ m ² en minimaal 10m ² , van waaruit visueel contact met andere dieren mogelijk is. De vereiste ruimte beslaat minimaal 1% van de runderplaatsen, met een minimum van 1 plaats. Indien ruimte niet standaard aanwezig is, maar gecreëerd wordt indien noodzakelijk, dan kan deelnemer dit aantonen.	Verplicht	Visuele controle of een aparte ziekenstal aanwezig, of gecreëerd kan worden waarin zieke en gewonde dieren afgescheiden gehouden kunnen worden van de gezonde dieren. Bereken aan de hand van het aantal runderplaatsen de beschikbare ruimte en of deze voldoende is. Noteer de berekening.	Major
2.25	Staleigen materiaal	Aanwezigheid van staleigen materialen zoals overalls/laarzen en stalgereedschap voor de ziekenstal, quarantaine stal en afkalfstal.	Keuze 1 punt	Visuele controle op aanwezigheid van staleigen materialen.	

Nr	Aspect	Eis diergezondheid	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
2.26	Antibioticagebruik	<p>In overleg met de dierenarts wordt antibioticagebruik zoveel mogelijk beperkt, zo mogelijk tot nihil. Antibiotica gebruik vindt alleen plaats in overleg met de dierenarts. Koppelbehandelingen, preventief gebruik en gebruik van voeradditieven is vandaar uit niet toegestaan. De veehouder geeft de dierenarts toestemming het medicijngebruik voor runderen door te geven aan de algemene veterinaire database VetCis en geeft de controle-instantie toestemming VetCis te raadplegen voor het betreffende UBN-nummer. Doel is door benchmarking en het gebruik van formularia het antibioticagebruik in de sector terug te dringen.</p>	Verplicht	Administratieve controle op aanwezigheid van een bedrijfsbehandelplan. CI noteert de gebruikte antibiotica en data van afgelopen half jaar.	Major
2.27	Slachtbevindingen	<p>De door de slachterij teruggekoppelde slachtbevindingen worden met de dierenarts en eventueel de veevoedadviseur besproken om de verzorging waar nodig bij te sturen. De dierenarts verwerkt dit in zijn bezoekverslag.</p> <p>Toelichting: Keuringsuitslagen van levers/ nieren en spuitplekken, aanvoer van schone dieren en vulling maagdarmpakket van voorgaande leveringen (tot minimaal 2 jaar geleden en eventuele eerdere leveringen van dezelfde ronde) zijn aanwezig.</p>	Verplicht	<p>Administratieve controle of de informatie van het slachthuis aanwezig is van de afgelopen 2 jaar. CI noteert opmerkingen laatste slachthuisverslag.</p> <p>Administratieve controle of van slachtbevindingen aantekeningen te vinden zijn in de bezoekrapportage van de dierenarts. CI noteert data waarop dit besproken is en de aanpassing met betrekking tot de bedrijfsuitvoering.</p>	Major
		<p>Minimaal te behalen keuzepunten voor de diergezondheidsmaatlat zijn:</p> <p>De verplichte onderdelen moeten allemaal worden voldaan.</p>	3 punten	Een Milieukeurhouder dat het minimaal aantal punten niet behaald, heeft geen recht op het voeren van Milieukeur.	Major

Nr	Aspect	Eis dierwelzijn	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
3.2	Beschutting	<p>Bij extreme regenval, winterweer of hitte (>25°C) is er beschutting in de wei of een stalruimte aanwezig om alle dieren tegelijkertijd tegen het extreme weer te beschermen.</p> <p>In natuurgebieden dient voldoende natuurlijke beschutting aanwezig te zijn.</p> <p>Indien cultuurland of natuurgebied zonder schaduw-/ beschuttingsvoorzieningen gebruikt wordt, dient de ondernemer de mogelijkheid te hebben om de dieren bij extreem weer op te stallen. Er moet daarbij ook in de zomerperiode aantoonbaar voldoende stallingsruimte beschikbaar zijn. In natuurgebieden moet voldoende begroeiing aanwezig zijn om de dieren te beschutten.</p>	Verplicht	<p>Visuele controle van de aanwezigheid van voorzieningen die alle dieren beschermen tegen extreme weersomstandigheden. De certificatie-instelling legt vast welke voorzieningen er aanwezig zijn en of deze voor het aantal gehouden dieren voldoende is.</p>	Major
3.3	Hittestress	<p>Voorkomen van hittestress in de stal door toepassing van geïnstalleerde voorzieningen zoals waaiers/fans en/of een vernevelingsinstallatie.</p>	Keuze 1 punt	<p>Visuele controle van de aanwezigheid van voorzieningen ter voorkoming van hittestress.</p>	
3.4	Verwondingsvrije omgeving	<p>De stal is zo gebouwd en ingericht dat de dieren zich niet kunnen verwonden. Zowel buiten als binnen moet de omgeving geen aanleiding geven tot verwondingen of stress.</p>	Verplicht	<p>Visuele controle of de dieren verwondingen hebben en of deze veroorzaakt zijn door de stalinrichting. Verwondingen worden gedefinieerd als korrelig littekenweefsel in een mate aanzienlijk groter dan veroorzaakt door een botsing of een kras.</p>	Major
3.5	Verwondingsvrije omgeving	<p>Er zijn geen runderen met huidscore ≥ 6 (scoringmethodiek volgens Welfare Quality) in het koppel (dieren in de ziekenboeg tellen niet mee). De dierenarts maakt van runderen met huidscore ≥ 6 en van hun behandeling melding in zijn bezoekverslag. Bij runderen met huidscore ≥ 6 moet een behandelplan aanwezig zijn.</p>	Keuze 1 punt	<p>Administratieve controle of er runderen met huidscore ≥ 6 in de koppel aanwezig zijn op basis van de bezoekverslagen van de dierenarts. Runderen in de ziekenstal tellen hierbij niet mee. Het laatste bezoekverslag is maximaal 6 maanden oud.</p> <p>Huidbeschadigingen worden beoordeeld op een schaal van 0 (geen beschadigingen) tot 9 (grote ontstoken beschadigingen). Dierenartsen dient te werken met de scoringmethodiek volgens ASG/welfare quality.</p>	
3.6	Huidverzorging	<p>De runderen kunnen aan de hokafscheiding of een andere voorziening (bijvoorbeeld. een speciaal aangebrachte paal of borstel) zich de huid schuren.</p>	Verplicht	<p>Visuele controle op aanwezigheid van bruikbare schuurgelegenheden.</p>	Major

Nr	Aspect	Eis dierwelzijn	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
3.7	Huidverzorging	Er zijn borstels aanwezig om te schuren bij alle afzonderlijke groepen dieren. Alle dieren hebben hier toegang toe. Roterende rugborstel: ≥ 1 per 50 dierplaatsen.	Keuze 1 punt	Visuele controle op aanwezigheid van borstels op het bedrijf. Noteer de aantallen en waar deze zich op het bedrijf bevinden en bepaal of aan de norm is voldaan.	
3.8	(Lek)stroom	Er zijn geen elektrische koetrainers aanwezig. Er worden geen elektrische veedrijvers gebruikt en deze zijn niet op het bedrijf aanwezig.	verplicht	Visuele controle op afwezigheid van elektrische koetrainers of veedrijvers op het bedrijf.	Major
3.9	Aanbinden	Runderen worden niet aangebonden, tenzij kort < 3 uur voor bijvoorbeeld veterinaire behandeling/inseminatie. (Nb. Aanbind- en grupstallen zijn dus niet toegestaan). Gedurende de korte periode van vastzetten is visueel en auditief contact met de rest van de kudde mogelijk.	Verplicht	Visuele controle of er dieren aangebonden staan. Noteer de reden van aanbinden indien dit het geval is.	Critical major
3.10	Groepssamenstelling	Aangevoerde dieren van verschillende bedrijven moeten met minimaal 1 bekende soortgenoot (uit voorgaande groep dieren) worden gehuisvest. Mixen van groepen met intervallen van minimaal 45 dagen.	Keuze 1 punt	Administratieve controle of de veehouder een huisvestingsplan heeft waarin wordt aangegeven wat de groepssamenstelling is (inclusief de afkomst van de dieren) en hoe vaak deze samenstelling wijzigt. Noteer of de veehouder een kalender bijhoudt.	
3.11	Groepsomvang	Op stal worden runderen in stabiele groepen van maximaal 40 dieren (exclusief jongvee) gehouden.	Verplicht	Administratieve en visuele controle of de runderen in stabiele groepen gehouden worden. CI noteer groeps grootte.	Major
	Fysieke ingrepen				
3.12	Couperen	Het couperen van de staart is niet toegestaan.	Verplicht	Visuele controle van minimaal 10% van de dieren door een ronde door de stal of weide te lopen.	Critical major
3.13	Heet- of koudmerken	Heet- of koudmerken van runderen is niet toegestaan.	Verplicht	Visuele controleren dat er geen heet- of koudgemerkte dieren op het bedrijf aanwezig zijn. De CI legt vast op welke wijze de dieren geïdentificeerd worden.	Critical major
3.14	Onthoornen	Dieren zijn niet onthoorned.	Keuze 1 punt	Visuele controle van de dieren door een ronde door de stal te lopen. Noteer afwijkingen.	

<i>Nr</i>	<i>Aspect</i>	<i>Eis dierwelzijn</i>	<i>Norm Milieukeur</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn</i>	<i>Niveau</i>
3.15	Onthoornen	Wanneer er onthoord wordt, vindt dit plaats in de eerste 5 levensweken door een dierenarts met een heet ijzer na verdoving en met pijnbestrijding achteraf. Onthoornen van dieren wordt geregistreerd. Bij typische vleesrassen mag onthoornen tot de 13e levensweek plaatsvinden.	Verplicht	Administratieve controle op de juiste leeftijd van onthoornen. Controleer aan de hand van de bezoekverslagen van de dierenarts of dit onder verdoving is uitgevoerd. Bij aangevoerde dieren kan dit worden aangetoond d.m.v. een verklaring van de dierenarts van het bedrijf waar het dier is opgegroeid.	Major
3.16	Castratie	Als runderen worden gecastreerd, gebeurt dit door een dierenarts onder verdoving en met pijnbestrijding achteraf. Castratie mag niet plaatsvinden bij dieren ouder dan 7 maanden.	Verplicht	Administratieve controle op de juiste leeftijd van castratie op basis van een steekproef van 2 recent gecastreerde kalveren waarbij uit de bezoekverslagen van de dierenarts blijkt dat dit conform dit voorschrift heeft plaatsgevonden. Bij aangevoerde dieren kan dit worden aangetoond d.m.v. een verklaring van de dierenarts van het bedrijf waar het dier is opgegroeid.	Major
3.17	Keizersnede	Runderen moeten worden geselecteerd op afkalfgemak. Lijnen dieren met een hoge incidentie keizersnedes mogen niet gebruikt worden. De keizersnede mag alleen in noodgevallen toegepast worden (niet routinematig) Maximaal 2 % van de dieren is met een keizersnede bevallen.	Verplicht	Administratieve controle aan de hand van de bezoekverslagen van de dierenarts hoe vaak keizersnedes voorkomen en de redenen hiervan. Bij aangevoerde dieren kan dit worden aangetoond d.m.v. een verklaring van de dierenarts van het bedrijf waar het dier is opgegroeid. De CI noteert het % keizersnedes.	Major
3.18	Voortplantings-technieken	Routinematige toepassing van embryo-transplantatie en Ovum Pick up zijn niet toegestaan (bij maximaal 2% van het aantal moederdieren per jaar vindt). Toepassing van embryo-transplantatie en Ovum Pick up vindt niet plaats.	Verplicht Keuze 1 punt	Administratieve controle op de toegepaste voortplantingswijze aan de hand van de geboortebewijzen en de bezoekverslagen van de dierenarts Bij aangevoerde dieren kan dit worden aangetoond d.m.v. een verklaring van de dierenarts van het bedrijf waar het dier is opgegroeid. CI noteert de toegepaste voortplantingswijze en % gebruik gemaakt van ET of OPU.	Major
	Huisvesting				

Nr	Aspect	Eis dierwelzijn	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau																					
3.19	Uitzondering huisvesting vleesstieren ouder dan 1 jaar	<p>Stieren van vleesrassen ouder dan 1 jaar mogen in plaats van weidegang permanent op stal gehouden worden indien de dieren in het eerste levensjaar minimaal 150 dagen, 12 uur per dag beweid zijn. De stieren dienen te beschikken over voldoende frisse lucht en onbelemmerde toegang van daglicht. De oppervlakte van de stal dient minimaal te voldoen aan:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gewicht</th> <th>ingestrooid</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>301 - 400</td> <td>2,9m²</td> <td>4,4</td> </tr> <tr> <td>401 - 500</td> <td>3,3m²</td> <td>5,0</td> </tr> <tr> <td>501 - 600</td> <td>3,7m²</td> <td>5,6</td> </tr> <tr> <td>601 - 700</td> <td>4,1m²</td> <td>6,2</td> </tr> <tr> <td>701 - 800</td> <td>4,5m²</td> <td>6,8</td> </tr> <tr> <td>> 800</td> <td>66% v totaal binnen</td> <td>+0,6m² / 100kg</td> </tr> </tbody> </table>	Gewicht	ingestrooid	Totaal	301 - 400	2,9m ²	4,4	401 - 500	3,3m ²	5,0	501 - 600	3,7m ²	5,6	601 - 700	4,1m ²	6,2	701 - 800	4,5m ²	6,8	> 800	66% v totaal binnen	+0,6m ² / 100kg	Verplicht	Visuele controle van de stal of aan de voorwaarden wordt voldaan.	Major
Gewicht	ingestrooid	Totaal																								
301 - 400	2,9m ²	4,4																								
401 - 500	3,3m ²	5,0																								
501 - 600	3,7m ²	5,6																								
601 - 700	4,1m ²	6,2																								
701 - 800	4,5m ²	6,8																								
> 800	66% v totaal binnen	+0,6m ² / 100kg																								
3.20	Uitzondering huisvesting fokstieren	Fokstieren ouder dan 1 jaar mogen worden gehouden in individuele hokken van tenminste 16 m ² ligruimte hebben en een totale ruimte, inclusief bewegings- en dekruimte, van 20m ² . De fokstieren dienen te beschikken over voldoende frisse lucht en onbelemmerde toegang van daglicht.	Verplicht	Administratieve controle van de huisvesting aan de hand van de bouwtekening en het huisvestingsplan. Visuele controle van de stal of aan de voorwaarden wordt voldaan.	Major																					
3.21	Afkalfstal	Aparte ingestrooide afkalfstal met ruimte van 0,03 * aantal koeien * 10 m ² met een minimum van 10 m ² . Visueel contact met andere koeien of jongvee is mogelijk.	Keuze 1 punt	Visuele controle van de stal of aan de voorwaarden wordt voldaan.																						
3.22	Ligplaats	Binnengehouden runderen moeten te alle tijden toegang hebben tot een liggedeelte met dichte vloer en een zacht ligbed van stro, houtkrullen, of rubber dat licht (niet meer dan 10%) schuin mag aflopen en voldoende groot om alle dieren gelijktijdig te laten liggen.	Verplicht	Controleer of de stal voldoet en alle dieren tegelijk op het zachte gedeelte kunnen liggen. De CI noteert het type bodembedekking.	Major																					

<i>Nr</i>	<i>Aspect</i>	<i>Eis dierwelzijn</i>	<i>Norm Milieukeur</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn</i>	<i>Niveau</i>
3.23	Zachte ligplek	Het ligbed is van stro of vergelijkbaar natuurlijk materiaal.	Keuze 1 punt	Visuele controle of aan de criteria wordt voldaan. Noteer type bodembedekking.	
3.24	Hoogte binnenhuisvesting	Dieren moeten zich binnen vrij kunnen bewegen. Boven de hokken moet een vrije ruimte zijn van 2.5m, gemeten vanaf de vloer.	Verplicht	Controleer of de runderen zich vrij kunnen bewegen, noteer afwijkingen.	Major

Nr	Aspect	Eis dierwelzijn			Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau																											
3.25	Oppervlak per rund binnen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Gewicht</th> <th>Ingestrooid</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>tot 200</td><td>1,25m²</td><td>2,5m²</td></tr> <tr><td>201 - 300</td><td>1,75m²</td><td>3,5m²</td></tr> <tr><td>301 - 400</td><td>2,6m²</td><td>3,8m²</td></tr> <tr><td>401 - 500</td><td>3,0m²</td><td>4,2m²</td></tr> <tr><td>501 - 600</td><td>3,4m²</td><td>4,6m²</td></tr> <tr><td>601 - 700</td><td>3,6m²</td><td>5,0m²</td></tr> <tr><td>701 - 800</td><td>4,0m²</td><td>5,4m²</td></tr> <tr><td>> 800</td><td>80% totaal binnen</td><td>+ 0,4m² / 100kg</td></tr> </tbody> </table>			Gewicht	Ingestrooid	Totaal	tot 200	1,25m ²	2,5m ²	201 - 300	1,75m ²	3,5m ²	301 - 400	2,6m ²	3,8m ²	401 - 500	3,0m ²	4,2m ²	501 - 600	3,4m ²	4,6m ²	601 - 700	3,6m ²	5,0m ²	701 - 800	4,0m ²	5,4m ²	> 800	80% totaal binnen	+ 0,4m ² / 100kg	<p>Verplicht (Niet toegestaan bij vleesstieren van 1 jaar en ouder)</p> <p>Keuze 1 punt (verplicht bij vleesstieren ouder dan 1 jaar)</p> <p>Keuze 2 punten (1 punt bij vleesstieren ouder dan 1 jaar)</p>	<p>Administratieve controle aan de hand van het huisvestingsplan en de bouwtekening op de afmetingen van de lig- en stalruimtes. Visuele controle van de stal of aan de voorwaarden wordt voldaan en of het passend is voor het gewicht van de aanwezige dieren.</p>	Major
Gewicht	Ingestrooid	Totaal																																
tot 200	1,25m ²	2,5m ²																																
201 - 300	1,75m ²	3,5m ²																																
301 - 400	2,6m ²	3,8m ²																																
401 - 500	3,0m ²	4,2m ²																																
501 - 600	3,4m ²	4,6m ²																																
601 - 700	3,6m ²	5,0m ²																																
701 - 800	4,0m ²	5,4m ²																																
> 800	80% totaal binnen	+ 0,4m ² / 100kg																																
<p>Keuze (bij vleesstieren verplicht)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gewicht</th> <th>ingestrooid</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>tot 100</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>tot 200</td><td>1,25m²</td><td>2,5m²</td></tr> <tr><td>201 - 300</td><td>1,75m²</td><td>3,5m²</td></tr> <tr><td>301 - 400</td><td>2,9m²</td><td>4,4</td></tr> <tr><td>401 - 500</td><td>3,3m²</td><td>5,0</td></tr> <tr><td>501 - 600</td><td>3,7m²</td><td>5,6</td></tr> <tr><td>601 - 700</td><td>4,1m²</td><td>6,2</td></tr> <tr><td>701 - 800</td><td>4,5m²</td><td>6,8</td></tr> <tr><td>> 800</td><td>66% v totaal binnen</td><td>+0,6m² / 100kg</td></tr> </tbody> </table>			Gewicht	ingestrooid	Totaal	tot 100			tot 200	1,25m ²	2,5m ²	201 - 300	1,75m ²	3,5m ²	301 - 400	2,9m ²	4,4	401 - 500	3,3m ²	5,0	501 - 600	3,7m ²	5,6	601 - 700	4,1m ²	6,2	701 - 800	4,5m ²	6,8	> 800	66% v totaal binnen	+0,6m ² / 100kg		
Gewicht	ingestrooid	Totaal																																
tot 100																																		
tot 200	1,25m ²	2,5m ²																																
201 - 300	1,75m ²	3,5m ²																																
301 - 400	2,9m ²	4,4																																
401 - 500	3,3m ²	5,0																																
501 - 600	3,7m ²	5,6																																
601 - 700	4,1m ²	6,2																																
701 - 800	4,5m ²	6,8																																
> 800	66% v totaal binnen	+0,6m ² / 100kg																																
<p>Keuze</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gewicht</th> <th>ingestrooid</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>tot 100</td><td>0,75 m²</td><td>1,5 m²</td></tr> <tr><td>101 - 200</td><td>1,25 m²</td><td>2,5 m²</td></tr> <tr><td>201 - 300</td><td>1,75 m²</td><td>3,5 m²</td></tr> <tr><td>301 - 400</td><td>2,25 m²</td><td>4,5 m²</td></tr> <tr><td>401 - 500</td><td>2,75 m²</td><td>5,5 m²</td></tr> <tr><td>501 - 600</td><td>3,25 m²</td><td>6,5 m²</td></tr> <tr><td>601 - 700</td><td>3,75 m²</td><td>7,5 m²</td></tr> <tr><td>701 - 800</td><td>4,25 m²</td><td>8,5 m²</td></tr> <tr><td>> 800</td><td>50% v totaal binnen</td><td>+1m²/ 100kg</td></tr> </tbody> </table>			Gewicht	ingestrooid	Totaal	tot 100	0,75 m ²	1,5 m ²	101 - 200	1,25 m ²	2,5 m ²	201 - 300	1,75 m ²	3,5 m ²	301 - 400	2,25 m ²	4,5 m ²	401 - 500	2,75 m ²	5,5 m ²	501 - 600	3,25 m ²	6,5 m ²	601 - 700	3,75 m ²	7,5 m ²	701 - 800	4,25 m ²	8,5 m ²	> 800	50% v totaal binnen	+1m ² / 100kg		
Gewicht	ingestrooid	Totaal																																
tot 100	0,75 m ²	1,5 m ²																																
101 - 200	1,25 m ²	2,5 m ²																																
201 - 300	1,75 m ²	3,5 m ²																																
301 - 400	2,25 m ²	4,5 m ²																																
401 - 500	2,75 m ²	5,5 m ²																																
501 - 600	3,25 m ²	6,5 m ²																																
601 - 700	3,75 m ²	7,5 m ²																																
701 - 800	4,25 m ²	8,5 m ²																																
> 800	50% v totaal binnen	+1m ² / 100kg																																

Nr	Aspect	Eis dierwelzijn	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
3.26	Uitzondering koeien en ossen Binnen afmesten	Voor het binnen afmesten van vaarzen en ossen runderen mag gedurende een beperkte periode afgeweken worden van de verplichte weidegang. De periode van binnen afmesten mag niet langer zijn dan 1/5 deel van de levensduur met een maximum van 5 maanden.	Verplicht	Administratieve en visuele controle van de stal of aan de voorwaarden wordt voldaan. De CI noteert de gehanteerde afmestperiode.	Major
3.27	Vreetruimte	Bij onbeperkt voeren is er 1 vreetplaats per 2 runderen; bij beperkt voeren is er voor elk rund een vreetplaats. Een vreetplaats is minimaal 75cm breed.	Verplicht	Administratieve controle aan de hand van de bouwtekening. Visuele controle van de stal of aan de voorwaarden wordt voldaan. Controleer visueel of er voldoende ruimte is om de runderen gelijktijdig te laten eten. Noteer bevinding.	Major
3.28	Vreetruimte bij gehoord vee	Geen vastzetvoerhekken maar twee horizontale buizen of specifiek voerhek ontwikkeld voor dieren met hoorns.	Keuze 1 punt	Visuele controle of aan het criterium wordt voldaan.	
3.29	Vloeren	Niet ingestrooide vloerdelen moeten non-slip zijn of zo onderhouden worden dat het risico van uitglijden beperkt wordt. Vloeren mogen nooit zo ruw zijn dat ze verwondingen aan de poten veroorzaken, noch zo glad dat ze resulteren in uitglijden.	Verplicht	Visuele controle of aan het criterium wordt voldaan. Noteer type vloer en noteer indien runderen wegglijden tijdens het lopen. Bij twijfel aan de vloerkwaliteit (te glad of te stroef) zal de veehouder de vloer moeten aanpassen of een op basis van een FSC-2000 Meetmethode of erkend vergelijkbare meetmethode moeten aantonen dat de vloer voldoet.	Major
3.30	Mestschuif	Er wordt bij roostervloergedeeltes gebruik gemaakt van een mobiele mestschuif in plaats van een vaste mestschuif.	Keuze 1 punt	Visuele en administratieve controle.	
3.31	Luchtinhoud	Dierverblijven hebben minimaal 20m ³ inhoud per dierplaats Bij een luchtinhoud van minimaal 30m ³ per rund.	Verplicht Keuze 1 punt	Visuele controle en administratieve controle (berekening bouwtekening/maximaal gewicht) of aan de voorwaarden wordt voldaan.	Major

Nr	Aspect	Eis dierwelzijn	Norm Milieukeur	Beoordelingsrichtlijn	Niveau
3.32	Luchtkwaliteit	<p>Alle stallen moeten dusdanig geventileerd worden dat stofniveau, relatieve vochtigheid en ammoniakgehalte niet schadelijk zijn voor de runderen (gradatie bij menselijke beoordeling: laag, middel, hoog) en niet boven de menselijke beoordeling van 'middel' uitkomt.</p> <p>Indien de luchtkwaliteit gemeten wordt dienen de waarden onder navolgende richtwaarden bij meting: Luchtvochtigheid onder 80%, Fijnstof < 10mg/m³, NH₃ < 25 ppm.</p>	Verplicht	<p>Noteer m³ ventilatie per m² op basis van bouwtekening en ventilatiegegevens.</p> <p>De auditor bepaalt met zijn zintuigen de mate van vochtigheid, ammoniak en stof laag, gemiddeld of hoog is en noteert deze bepalingen.</p> <p>Afwijkingen van het ideale stalklimaat die veroorzaakt worden doordat het buitenklimaat niet ideaal is, worden van deze eisen uitgezonderd.</p>	Major
3.34	Daglicht	<p>De dierverblijven in de stal zijn voorzien van lichtdoorlatende delen verspreid over de stal die tenminste 2% van het vloeroppervlak beslaan.</p> <p>Toelichting: Lichtdoorlatend materiaal is schoon. Alle oppervlaktes / delen die licht doorlaten worden meegerekend, tenzij de normale afsluitwijze van een stalonderdeel (deur / luik / gordijn) niet lichtdoorlatend is.</p>	Verplicht	<p>Visuele en administratieve controle of aan de eis wordt voldaan Noteer het % lichtdoorlatend oppervlak. CI noteert tevens of het lichtdoorlatend materiaal schoon is.</p>	Major
3.35	Daglicht	De stal voorzien van lichtdoorlatende delen die tenminste 10% van het vloeroppervlak beslaan.	Keuze 1 punt	Visuele en administratieve controle of aan de eis wordt voldaan.	
3.36	Kunstlicht	Er is verlichting in de stal aanwezig om de runderen te allen tijde te kunnen inspecteren. Verlichting moet van zodanige sterkte zijn, minimaal 50 Lux op ooghoogte van de dieren, dat de runderen goed te zien zijn.	Verplicht	<p>Visuele controleer of er kunstverlichting in de stal aanwezig is en noteer het type verlichting.</p> <p>Meet met behulp van een gekalibreerde Luxmeter (jaarlijkse kalibratie) de lichtsterkte op ooghoogte van de dieren op 3 verschillende plaatsen in de stal of administratieve controle op basis van het verlichtingsplan van de installateur waarin de lichtsterkte wordt aangetoond .CI noteert het aantal Lux.</p>	Major
3.37	Dag- en nachtritme	Er is een aaneengesloten periode in de nacht van minstens 6 uur met een laag lichtniveau om de runderen te laten rusten.	Verplicht	<p>Controleer visueel dat aan de eis wordt voldaan. Controle van instelling automatische lichtschakelaars. Noteer het gehanteerde lichtschema.</p>	Major

<i>Nr</i>	<i>Aspect</i>	<i>Eis dierwelzijn</i>	<i>Norm Milieukeur</i>	<i>Beoordelingsrichtlijn</i>	<i>Niveau</i>
3.38	Vliegenbestrijding	Er is vliegenbestrijding in de stal aanwezig (bijvoorbeeld vliegenlampen, vliegenstrips etc.), Het aantal voorzieningen dient afgestemd te zijn op de grootte van het gebouw.	<i>Keuze 1 punt</i>	Visuele en administratieve controle in de stal op de inzet van vliegenbestrijding.	
3.39	Noodstroom-aggregaat	Indien gebruik gemaakt wordt van mechanische ventilatie moet er een werkend alarm en noodstroomaggregaat aanwezig zijn.	Verplicht	Visuele controle of er bij mechanische ventilatie een werkend noodstroomaggregaat en een werkend alarm op het bedrijf aanwezig zijn.	Major
3.40	Brandveiligheid	Met het oog op de brandveiligheid wordt de elektrische installatie minimaal eens in de vijf jaar door een deskundige gekeurd. Deskundige is in het bezit van een geldig Bewijs voor Toezicht of erkend vergelijkbaar.	Verplicht	Administratieve controle of aan de criteria wordt voldaan. Controleer of er een onderhoudscontract is dat voorziet in keuring inclusief een bewijs van de laatste keuring. Noteer datum laatste keuring.	Major
		Minimaal te behalen keuzepunten voor de dierwelzijnsmaatlat zijn: De verplichte onderdelen moeten allemaal worden voldaan.	3 punten	<i>Een Milieukeurhouder dat het minimaal aantal punten niet behaald, heeft geen recht op het voeren van Milieukeur.</i>	Major